

Sosial diagonal

KRITIKK LANDSKAP
LAKKEGATA
AKTIVITETSPARK
OSLO

Daniel Ewald er
landskapsarkitekt og
jobber hos bar bakke.

Når landskapsarkitekter tegner mellomrom i byene våre, er ambisjonen ofte å fylle dem med innhold og attraksjoner, slik at de blir mer enn en hyggelig overraskelse på veien. Hva om disse pussehullene i byevnen blir målet med turen neste gang? Eller enda bedre, at de blir del av den foretrukne veien å rusle eller tulle. Lakkegata aktivitetspark er blitt et slikt sted. Anlegget fikk hederlig omtale i kåringen av Oslo bys arkitekturpris 2020, var finalist til landskapsarkitekturprisen 2020, og er nominert til Mies van der Rohe-prisen for 2022.

Vi befinner oss blant Gråboengårdene i en eldre del av Oslo sentrum, et knepp øst for Akerselva; et strøk preget av tett boligbebyggelse langs gråskurte Trondheimsveien. Botanisk hage finner vi over Sars' gate i øst og Sofienbergsparken i nordvest, men mellom dem er det stort sett stulle vegger, asfalt og stev. Det gamle anlegget ved Lakkegata skole var en del av dette bildet, og bar preg av å være dårlig vedlikeholdt og frekventert av byens løse fugler.

Spøkelsers fra fortida. Jeg husker et seminar om utforming av skolegårder, der det dukket opp et innlegg av engasjerte foreldre som mobiliserte krefter til å utvide nettogs skolegården til Lakkegata skole, som ikke bedro av stort mer enn en inngjerdet tomme og et ekstraroms utenfor skolegården. Som en adskilt aktivitetsplass fra skolegården var denne tilgjengelig for alle i nærmiljøet, men plassen fremsto lukket, merk og avsideliggende, noe som altså bidro til lysky aktiviteter mer enn til barnelek.

Rett utenfor, på nordvestsiden av Lakkegata skole, ligger Mosse Jørgensens plass. Her

Sosial diagonal

Beretningen om Lakkegata aktivitetspark er en solskinnshistorie, hvor spøkelsers fra fortida, rufsete asfaltflak og ikke-sted forvandles til flertfunksjonell byromsromantikk.

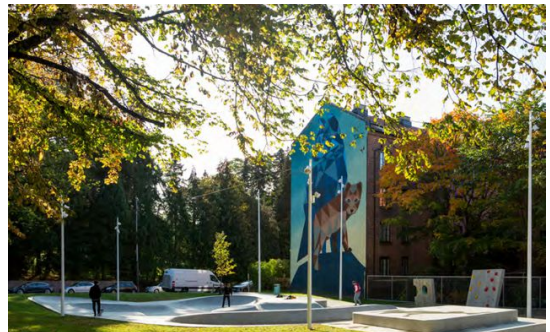
Situasjonsplan.

var det lenge parkeringsplass, men før det, på 1830-tallet, ble stedet brukt som kirkegård under datidens store kolerepidemi. Denne rammet de fattige samfunnslagene på østkanten av byen særlig hardt etter et utbrudd på Enehaugen. De mange barna som døde ble først begravet i Vik, men grunnfortidene der besto mest av leie, som gjorde at levningene ikke ble nedbrutt. De ble derfor gravd opp og flyttet til østkanten, rett under det som i dag er Lakkegata skole. Der fikk de selskap av de to siste modernene som ble offentlig henrettet via halskutting på Etterstad. En slik historie er nok til at man kan begynne å tro på både forbannelser og hvilest dunkel stemning.

Balansegang. Fortidens tristesser til side – som en av Oslos skoler med minst skolegård, som

samtidig ligger i et av strøkene med landets høyeste befolkningstetthet, har det vært et sterkt behov for utvidelse av uteområdene på Lakkegata skole. Tomta gjennomgikk derfor en total forvandling i årene 2017-2019. De sterke pådriverne blant foreldre og ansatte bereidte grunnen for planleggerne ved å sette initiativet til politisk hold, samle midler og skape engasjement, før Undervisningsbygg etter hvert tok prosjektet under sin vinge og kontraherte et tverrfaglig prosjekteringssteam fra Asplan Viak. Oppgaven de fikk var å utrede hvordan skolegården kunne utvides og samtidig gjøres tilgjengelig som et byrom for nærmiljøet.

Teamet svarte med en stram regel for transformasjon av plassen etter prinsipper fra Jan Gehl, kombinert med nytenkning innen demokratisk byromsplanlegging. Eksempelvis ble master-

Over: Vakkerte urbant. Levefoner, muraler og silkeglatt betong. Under: Egenmotivert aktivitet er i sentrum, her i form av spesiallagrede Klatrevegger.

oppgaven «En jentestrategi», ført i pennen av landskapsarkitekt Vigdis Rishaug, lagt til grunn for programeringen. Hovedbudskapet i Rishaugs tese er at når et byrom formes på jentenes premisser, vil det fungere for alle. Det fordrer en miks av muligheter for delaktighet og observasjon, i omgivelser av opplevd trygghet.

Dette betyr blant annet at det nye uterommet har rikelig med sitteplasser. Sitteplasser fungerer i sin tur best sammen med et tak, gjerne tak til en hel barnehage på tur. Og med de to komponentene på plass, er det også frint med en grill.

Logikken er at hvis man tilrettelegger for familien på tur, vil tiltakene fungere på tvers av samfunnsal, aktivitetsnivå og kjønn. Videre er plassen gitt reining og form, farge og lys, og er krydret med oppholdssoner og tilrettelagt for ulike typer aktiviteter.

Motivasjon og delaktighet. Forskning på hvordan omgivelsernes forutsetninger påvirker barn og unges aktivitetsnivå har lenge vært et fokus i fagstansen og på universitetene. Det ubestridelige faktum derfra er at oppslutning rundt konkurransedrett relativt sett er synkende, mens egenmotivert aktivitet er økende. Endå tydeligere blir ulikhetene mellom kjønn og samfunnsal, da halvparten av degnens unge ikke bruker anlegg beregnet for konkurranser. Det er gode grunner

til å berømme anlegg som fremmer mestingsaktivitet fremfor konkurransedrett, og enda mer når disse er plassert i gangavstand fra folks bolig og ikke i en idrettspark eller hall man må kjøre bil til, noe som for mange oppleves enda mer ekskluderende.

Asplan Viaks lysdesignere har sørget for veiledende og trygghetskapende belysning, så plassen er lesbar også i mørketiden. Etter klokken 22 dempes belysningen for å redusere bruk og støy i de sene timer. Lokalt overvann håndteres i regnbred på sørenden, og utformingen av utebodene er gjort i stil med de gamle bygningene. På nordsiden av anlegget, vendt mot syd, finnes sittegrupper og kanter som tilbyr utsikt og oversikt i alle retninger. På sørsiden er det apparater, klatrevegger og balanseleik. Et rulleanlegg av betong (ikke et skateanlegg, undervises det av landskapsarkitekten) runder av anlegget mot øst.

Vaskeekte urbant. Uterommene ved Lakkegata skole trengte mer enn en anskaffelse. Det har de nå fått ved et gjennomtenkt anlegg, der det som er overført til tilfeldehelene også er tilrettelagt for de spontane møtene, mylderet, leken. I stedet for å bygge gjerdet, har man fjernet dem. Det fungerer fordi dette anlegget blir mye mer enn en skolegårdsvidelse. Og nettopp dette var både oppdragsgjver og byggherrens

Ophold, ferdsel og aktivitet i en oversiktig og tydelig utforming. Mye har fått plass på lite areal i denne parken.

Parken byr på fleksible arealer med møbلمent for opphold, enten det er med familien eller vennefolkene.

oppfatt av, til ettertanke og inspirasjon for andre skolegårder i urbane strøk. Denne typen anlegg kan i større grad gi noe tilbake til byen.

Man kan feste seg ved at det er en del gummidekkede fallunderlag og prefabrikkert utstyr. Samtidig går debatten om lite miljøvennlige fallunderlag også i sirkel. Man kritiserer for utstrakt bruk av gummidekke, men sannheten er at det fortsatt ikke finnes fullverdige alternativer på markedet. Sikker er det i alle fall at feltene av fargestøtt gummi bidrar med struktur og holdbarhet til anlegget.

Kanskje det kunne ha vært et sprekere utvalg av utstyr med mer særpreg eller et mykere, mer naturlig preg når man er omringlet av tegl og brostein i alle himmelstrøinger. Man kan også stille spørsmål ved det stramme formgrepet, som gir et mindre lekent uttrykk for et sted som dette, fullt av mylder og livsglede, inntil man husker at dersom det ser ut som en lekeplass for unger er det til forklarelse for tendingene, som også er en viktig målgruppe.

Det er med andre ord lite som ikke gir mening her. Kvaliteter som er verdt å ta vare på er også behøst: Gamle, kraftige trær som strekker seg over rommet fra alle kanter danner en lur, grønn hvelving. Anlegget er innbydende på alle måter,

og treffer Sars' gate med en løynfallende mural som backdropp, i stil med flere praktfulle, veggdekkende urbane utsmykninger vi kjenner igjen fra Tøyen og Granland. Det gir følelsen av å være i en musikkvideo, at livet er en dans og det er bare å kaste seg ut på puddebetongen, en slik duvende betong som ser så myk ut at du ikke vil slå deg hvis du ramler på den.

Lakkegata aktivitetspark har blitt et vaskeekte urbant og inviterende anlegg, som ser ut til å virke etter hensikten. Her legges grunnlaget for bevegelsesfrihet i en del av Oslo som er preget av rettlinjede, støvete gater og lange, grå kvartaler.

Lakkegata Activity Park, Oslo
Landscape Architects: Asplan Viak AS
Revised by Daniel Ewald

The outdoor facilities at Lakkegata school in central Oslo were in dire need of an upgrade when Asplan Viak were hired to redesign it. The transformation follows the principles of Jan Gehl and incorporates new ideas on democratic planning of urban spaces. The result is a truly urban and inviting park that opens up an area of Oslo dominated by dusty streets and grey quarters.

Prosjektoppfølginger
Aktivitetspark
Adresse: Lakkegata 75B, Oslo
Ferdigjalt: 2019
Oppdragsleder: Undervisningsbygg
Landskapsarkitekt: Asplan Viak AS
Medarbeidere: Kristine Austad Myklebust, landskapsark. MGLA, Helle Lind Strøm, landskapsark. MGLA, Espen Einarsson, landskapsark. (Oppdragsleder), landskapsark. MGLA, Sebastian Østlie, arkitekt MVLG
Konsulenter: RIE og John Nordli, RIV og Christian Fagge RIB og Mort Sundby Innevesen, Geometri og Interier Dorte Rasmussen, PLS og Egit Eide, Alle fra Asplan Viak AS. Sultærtegg prosjekt-rett og opplevd betongpark
Brutto areal: 2800 kvm
Foto: Kari Berntsen March og Joanne Thorsvaldsen, Asplan Viak